

Juvan kunnan tekoälylinjaus

KUNNANHALLITUS 20.8.2026

Juvan kunnan tekoälylinjaus

Kunnanhallituksen hyväksyttävä yleinen osa

1. Linjauksen tarkoitus

Tämän linjauksen tarkoituksena on mahdollistaa tekoälyn turvallinen, vastuullinen, lainmukainen ja tehokas käyttö Juvan kunnan toiminnassa.

Tekoälyä voidaan käyttää työn, valmistelun, tiedonkäsittelyn, viestinnän ja palvelujen kehittämisen tukena. Tekoäly on avustava työväline. Se ei korvaa työntekijän, viranhaltijan tai luottamushenkilön harkintaa, vastuuta eikä asiantuntemusta.

Vastuu asian valmistelusta, päätöksenteosta, tiedon oikeellisuudesta ja lopullisesta sisällöstä säilyy aina tehtävästä vastuussa olevalla henkilöllä.

Tekoälyn tarkoituksenmukaista käyttöä edistetään erityisesti tehtävissä, joissa käytöstä voidaan saada merkittävää hyötyä ja joissa mahdollinen virhe voidaan havaita ja korjata ennen kuin siitä aiheutuu vahinkoa.

2. Soveltamisala

Linjausta sovelletaan kunnan työntekijöihin ja viranhaltijoihin, luottamushenkilöihin heidän käsitellessään kunnan tehtäviin liittyviä tietoja sekä kunnan toimeksiannosta tai lukuun työskenteleviin henkilöihin siltä osin kuin he käsittelevät kunnan tietoja tai käyttävät kunnan tietojärjestelmiä.

Linjausta sovelletaan erillisiin tekoälypalveluihin, tietojärjestelmiin sisältyviin tekoälyominaisuuksiin, tekoälyä hyödyntäviin lisäosiin ja integraatioihin sekä muihin tekoälyä hyödyntäviin ohjelmistoihin.

Kunnan tytäryhteisöt voivat ottaa linjauksen käyttöön omilla päätöksillään tai laatia sitä vastaavat omat ohjeensa. Opetuksessa ja oppilaiden tekoälyn käytössä voidaan antaa tätä linjausta täydentäviä toimialakohtaisia ohjeita.

3. Tekoälyn käytön periaatteet

3.1 Lainmukaisuus ja hyvä hallinto

Tekoälyä käytettäessä noudatetaan voimassa olevaa lainsäädäntöä, hyvän hallinnon perusteita, virkavastuuta, kunnan hallintosääntöä sekä kunnan muita määräyksiä ja ohjeita. Tekoälyn käyttö ei saa heikentää asian asianmukaista selvittämistä, päätösten perustelemista, yhdenvertaista kohtelua, hallinnon puolueettomuutta, julkisuusperiaatteen toteutumista eikä henkilön oikeutta saada asiansa käsitellyksi toimivaltaisessa viranomaisessa.

3.2 Ihmisen vastuu ja valvonta

Tekoäly ei tee viranomaispäätöksiä eikä käytä itsenäisesti julkista valtaa. Tekoälyä voidaan käyttää valmistelun tukena, mutta tehtävästä vastuussa olevan henkilön on ymmärrettävä tuotoksen keskeinen sisältö, tarkistettava tiedot ja lähteet, arvioitava tuotoksen soveltuvuus, tehtävä lopullinen harkinta itse ja vastattava lopullisesta asiakirjasta, kannanotosta tai päätöksestä. Tekoälyn tuottamaa sisältöä ei saa käyttää sellaisenaan ilman asianmukaista tarkistamista.

3.3 Tietosuoja ja tietoturva

Tekoälypalveluun saa syöttää tietoa vain, jos palvelu on hyväksytty kyseisen tiedon käsittelyyn, tietojen käsittelylle on asianmukainen peruste ja tietojen luottamuksellisuus, eheys sekä saatavuus voidaan turvata. Avoimeen tai kuluttajakäyttöön tarkoitettuun tekoälypalveluun ei saa syöttää henkilötietoja, salassa pidettävää tai muuta luottamuksellista tietoa, käyttäjätunnuksia, salasanoja, liikesalaisuuksia, hankintamenettelyn tai sopimusneuvottelujen luottamuksellisia tietoja eikä tietoturvallisuuden kannalta arkaluonteista tietoa. Henkilötietojen käsittely voi olla mahdollista vain kunnan erikseen hyväksymässä ja tietosuojan sekä tietoturvan näkökulmasta arvioidussa palvelussa.

3.4 Yhdenvertaisuus ja syrjimättömyys

Tekoälyn käytössä on tunnistettava mahdolliset vinoumat ja syrjivät vaikutukset. Tekoälyn tuottamaa luokittelua, suositusta tai arviointia ei saa käyttää henkilöä koskevan ratkaisun perustana ilman ihmisen itsenäistä ja tosiasiallista arviointia.

4. Riskiperusteinen käyttö

Ennen tekoälyn käyttöä käyttäjän on arvioitava ainakin seuraavat kysymykset:

1. Mitä tietoja palveluun syötetään?
2. Sisältääkö aineisto henkilötietoja, salassa pidettävää tai muuta luottamuksellista tietoa?
3. Onko käytettävä tekoälypalvelu hyväksytty kyseisen tiedon käsittelyyn?
4. Voiko virheellinen tai harhaanjohtava tuotos aiheuttaa vahinkoa henkilölle, kunnalle tai kolmannelle osapuolelle?
5. Voiko käyttö vaikuttaa henkilön oikeuksiin, velvollisuuksiin tai palvelujen saamiseen?
6. Voidaanko tekoälyn tuottama tulos tarkistaa luotettavasti?
7. Onko tekoälyn käyttö tarpeen dokumentoida?

Mitä suurempi vaikutus tekoälyn tuotoksella voi olla, sitä huolellisempaa ihmisen valvontaa, lähteiden tarkistamista ja dokumentointia edellytetään.

5. Sallitut käyttötavat

Tekoälyä voidaan käyttää esimerkiksi:

- tekstien, muistioiden ja tiedotteiden luonnosteluun
- asiakirjojen jäsentelyyn ja kielenhuoltoon
- julkisten tai palvelussa käsiteltäväksi hyväksyttyjen asiakirjojen tiivistämiseen
- ideointiin ja vaihtoehtojen hahmottamiseen
- käännösten ensimmäisten versioiden laatimiseen
- koulutus- ja perehdytysaineiston valmisteluun
- tiedonhakuun ja lähteiden kartoittamiseen
- julkiseen tietoon perustuvien vertailujen tekemiseen
- raporttien, esittelytekstien ja hankekuvausten luonnosteluun
- ohjelmointiin, laskentaan ja aineistojen analysointiin, kun käytettävä tieto ja palvelu soveltuvat tarkoitukseen.

Luettelo ei ole tyhjentävä. Käytön sallittavuus ratkaistaan aina palvelun, käsiteltävän tiedon ja käyttötarkoituksen perusteella.

6. Kielletyt ja erityistä arviointia edellyttävät käyttötavat

Tekoälyä ei saa käyttää:

- itsenäiseen viranomaispäätösten tekemiseen tai päätösvallan siirtämiseen tekoälylle
- henkilöstövalintojen tai henkilöarviointien automaattiseen ratkaisemiseen
- kuntalaisten, asiakkaiden, henkilöstön tai oppilaiden lainvastaiseen profilointiin
- henkilön oikeuksiin tai asemaan vaikuttavien ratkaisujen tekemiseen ilman ihmisen tosiasiallista arviointia
- lähteenä siten, että tekoälyn ilmoittamia oikeuslähteitä, viittauksia, laskelmia tai tosiseikkoja ei tarkisteta
- sellaisen materiaalin tuottamiseen tai käyttämiseen, joka loukkaa tekijänoikeuksia, salassapitovelvollisuutta tai muuta oikeutta
- harhaanjohtavan, syrjivän tai epäasiallisen sisällön julkaisemiseen.

Erityistä ennakoarviointia edellyttävät käyttötavat, joissa tekoäly käsittelee henkilötietoja laajamittaisesti, arvioi tai luokittelee henkilöitä, vaikuttaa palvelujen myöntämiseen tai kohdentamiseen, toimii vuorovaikutuksessa kuntalaisen kanssa ilman välitöntä ihmisen osallistumista, integroidaan kunnan päätöksenteko- tai asiankäsittelyjärjestelmään tai tuottaa automaattisesti virallisiin rekistereihin tallennettavaa tietoa. Tällaisen käytön aloittaminen edellyttää tietohallinnon, tietosuojavastaavan ja toiminnasta vastaavan viranomaisen arviointia.

7. Kunnan tietojärjestelmiin integroidut tekoälyominaisuudet

Kunnan käytössä oleviin tietojärjestelmiin, kuten talous-, asianhallinta-, henkilöstö-, asiakirjahallinta- tai muihin toiminnanohjausjärjestelmiin, voi sisältyä tai niihin voidaan myöhemmin lisätä tekoälyominaisuuksia. Esimerkkejä ovat taloussuunnittelu-, asianhallinta- ja arkistointijärjestelmiin integroidut tekoälytoiminnot.

Tietohallinto arvioi tällaiset ominaisuudet ennen käyttöönottoa yhteistyössä järjestelmän omistajan, tietosuojavastaavan, tiedonhallinnasta vastaavien tahojen ja tarvittaessa hallintopalvelujen kanssa. Arvioinnissa määritellään ainakin sallittu käyttötarkoitus, käsiteltävät tietoluokat, käyttäjäryhmät, käyttörajoitukset, käyttötapauksien kirjaaminen (lokitiedot), tietojen säilytys sekä ihmisen tarkistus- ja vastuuvastuu.

Integroitua tekoälyominaisuutta ei saa ottaa käyttöön eikä aktivoida oma-aloitteisesti ennen tietohallinnon hyväksyntää ja palvelukohtaista ohjeistusta. Hyväksyntä voi koskea koko järjestelmää, yksittäistä ominaisuutta tai rajattua käyttäjäryhmää.

8. Avoimuus ja dokumentointi

Tekoälyn käytön on oltava jälkikäteen selvitettävissä silloin, kun tekoälyllä on ollut olennainen merkitys päätöksen valmistelussa, oikeudellisessa tai taloudellisessa arvioinnissa, henkilön asemaan vaikuttavassa toiminnassa, laajan tietoaineiston analysoinnissa tai julkisesti julkaistavan merkittävän asiakirjan laatimisessa.

Tarvittaessa dokumentoidaan käytetty palvelu, käyttötarkoitus, tekoälylle annettu aineisto yleisellä tasolla, tuotoksen tarkistamistapa, tehdyt olennaiset muutokset ja vastuhenkilö. Pelkkää oikeinkirjoituksen tarkistamista, teknistä muotoilua tai vähäistä ideointia ei tarvitse erikseen dokumentoida.

9. Tekijänoikeudet ja aineistojen käyttö

Tekoälyn saa syöttää vain aineistoa, jota kunnalla tai käyttäjällä on oikeus käyttää kyseisessä palvelussa. Käyttäjän on arvioitava, saako aineiston luovuttaa palveluntarjoajalle ja sisältääkö tuotos tunnistettavasti

kolmannen osapuolen aineistoa. Tekoälyn tuottama lähdeviite tai sitaatti on aina tarkistettava alkuperäisestä lähteestä.

10. Hyväksytyt palvelut ja käyttöohjeet

Tietohallinto ylläpitää erillistä luetteloa hyväksytyistä tekoälypalveluista, palvelukohtaisesti sallituista tietoluokista, hyväksytyistä käyttäjätileistä ja käyttöympäristöistä, käyttörajoituksista sekä käytöstä poistetuista tai kielletyistä palveluista. Tietohallinto antaa tätä linjausta täydentävät tekniset ja palvelukohtaiset ohjeet.

11. Osaaminen, vastuut ja valvonta

Kunta huolehtii siitä, että tekoälyä työssään käyttävillä on tehtäviensä edellyttämä osaaminen. Kunnanhallitus hyväksyy yleisen tekoälylinjauksen. Tietohallinto ylläpitää palveluluetteloa, arvioi palvelujen tietoturvaa, antaa teknisiä käyttöohjeita ja seuraa palvelujen kehitystä. Tietosuojavastaava osallistuu henkilötietojen käsittelyä koskevien ratkaisujen arviointiin. Toimialojen ja tulosalueiden johto vastaa linjauksen noudattamisesta omassa toiminnassaan. Jokainen käyttäjä vastaa omalta osaltaan linjauksen ja annettujen käyttöohjeiden noudattamisesta.

12. Voimaantulo ja päivittäminen

Tämä linjaus tulee voimaan 1.10.2026. Linjausta arvioidaan aina, kun lainsäädäntö, tekoälyteknologia, kunnan käytössä olevat palvelut tai tunnistetut riskit olennaisesti muuttuvat. Tietohallinnon ylläpitämää palveluohjetta ja henkilöstön pikaohjetta voidaan päivittää ilman kunnanhallituksen erillistä päätöstä, jos muutokset eivät muuta tämän linjauksen periaatteita.